

ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР

№ 61

П'ятниця, 29 березня 1991 року

Ціна 10 коп.

Є своєрідна перевага у незнанні географії.

У дитинстві, користуючись цією перевагою, ви могли, живучи десь між Лохвицею й Годячем, на берегах річки Артополот, побудувати (в уяві, звісно) чудову коровелу, спустити її на воду, і вже того ж дня, при добром вітрі, опинитися в Африці, уполовоти крокодила й повернутися додому ще до того, як ввечір прийде з німці та з'явиться ваш чоловік.

У зрілім віці теж набагато краще не знати географію, аніж знати її й повсякчас пам'ятати, що Дніпро вже не впадає туди, куди завжди впадає, а карти засмучують людину тим більше, чим більше вона знає про географію...

Фото Ореста ЛИЖЕЧКА.

Продиктовано
в номер

ШАХТАРІ ОБИРАЮТЬ «Ш А Х И»

Повністю чи частково не працює сьогодні половина вугільних підприємств Донецької. Дещо зменшилася кількість страйкуючих у Селидівську, Красноармійську, Добропілля. Знає супротив шахтарський Харківчанин. Один застрайкував гірників однієї з правдівних шахт Макіївки — імені Бежнова.

Тим часом борт шахтарів невідомо зростає. З початку року заборогованість лише об'єднання «Донецьквугілля» становить близько 500 тисяч тонн палива. Спеціалісти об'єднання не без підстав вважають, що моли страйк навіть і припиняться, надолужити втрачене вже буде майже неможливо. Сьогодні не мені бивирнує шхтоуправління «Червоної зірки», «Жовтневе», шахти «Трудівська», «Південнодобесська» № 1, «Мушкетерська», імені Челюскінця.

Непроті стосунки складаються у гірників із суміжниками. Так, металурги відмовилися нещодавно постачати металургійним шахту імені Бежнова. Справа в тому, що звідси надходило вугілля на Ясинівський коксохімічний завод, а тепер страйкуючі «перекрили» міксер. Як бачимо, усе взаємопов'язано. І все ж суміжники не втрачають надії, намагаються знайти спільну мову з шахтарями. Нещодавно в донецькому страйковому побувала делегація металургів, народних депутатів із Запоріжжя. Обидві сторони, маючи спільні проблеми та інтереси, наважилися разом зняти анті із тулківської ситуації. Подумалося: отак би шахтарям і з урядом вести справу — шляхом переговорів. У ці дні на Донбасі нас перебувати спеціальна урядова делегація з Москви, те страйкуючі шахтарі, за словами одного з їх лідерів М. Крилова, її ні в очі не бачили, ні словом про неї не чули. А час невблаганно летить. У тижні без перебільшення переломний момент у донецькому страйковому відбулося чергове засідання представників шахт області, які сьогодні не працюють. Вирішено продовжити страйк за так званою шахтовою системою (колективні страйкують почергово). Економічні, в тям паче політичні вимоги шахтарі Донецчини не знімають.

ЮРІЙ ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

МИ — НА ПЕРЕВАЛІ

На запитання парламентського оглядача

«Голосу України» відповів

Голова Верховної Ради УРСР

Леонід КРАВЧУК

но й об'єднано. Ми, це раз кажу, не втручалися в права Верховної Ради СРСР. Не втручалися. Ми бачили, що це питання не відносилось особистою компетенцією до республіки. І не порушувати Конституцію СРСР, вирішувати не бажано загострювати стосунки з Верховною Радою Союзу, не ставимо втручання в формування першого, другого, а створюємо свій. Тут немає перемоги тільки чи іншої групи або партії.

— Я просто не зміг чинити свого запитання. Говорачи про новий авіан довір'я до комуністів, хотів довести, що комуністи тепер усі починають себе переможцями, в основі чого — здоровий глузд і прагнення людей до громадянського діалогу?

— Бві.

— А запитання таке, Леонід Мамарочу. Чи не бачили ви, що це питання не відносилось до результату референдуму, і саме: зменшення політичних протистоянь між Україною, оскільки тепер усі починають себе переможцями, в основі чого — здоровий глузд і прагнення людей до громадянського діалогу?

— Як я казав, що Верховна Рада чинити референдум дала авіане довір'я, у всякому разі, ми не спровокували загострення становища в різних регіонах республіки. Не сталося нічого такого і під час голосування. Прийнялися різні протистояння й у Верховній Раді, приймалися, сьогодні ніхто не владства до таких протистоянь, як виконання рестраційних нарядів, захоплення трибун тощо. Немає зараз матеріалу для цього. Народ дає нам політичного матеріалу для вилучення гучних акцій, що надзвичайно важливо.

Оскільки ми починаємо думати про нову працю, ми завжди добиваємося успіху. Знаю, що мене знову уважали в окремих областях, і тут у Києві представники різних партій. Мовляв, ось примудрились люди, бо сьогодні, тепер люди заступаються, не заступаються, за що голосували? Ми завжди працюємо, коли керівник області, коли секретар якоїсь партії хоча б думати за весь народ, але не тільки за людську силу. Люди все розуміють і не треба себе ставити вище за них. Не я приймаю другий, третій, четвертий, п'ятий, шостий, але його рішення прийняло. Ми вийшли з Декларації, з нормальною аналізу політичного становища в республіці і країні.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редакторів:
Олександр БІЛИЙ
заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора

Олександр ЕМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент
АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДЯ
відповідальний секретар

Засновник —
Верховна Рада
Української РСР.

Адреса редакції:
УРСР, 252047
Київ-47, ул. Нестора, 4

Репонки
не редактується
і не повертаються.

Думки авторів
публікації у «Голосі
Україні» не завжди
збігаються з точкою
зору редакції.

Індекс 66955.
Тираж 166.300.

Паралельна ціна
не ріш 19 руб. 80 коп.

Газета виходить
3 рази на тиждень.

У четвер —
в 8 сторінок,
середу, чотирь,
п'ятницю та суботу —
на 16 сторінок.

— Щойно підбито, Леонід Мамарочу, остаточно підсумки (уже в масштабах країни) всесоюзного референдуму і опитування в Україні. В день голосування Ви сказали, що були б рад, аби на другому боленітискохиславськ «за» 75 процентів тих, що прийшли на дільниці. Тепер уже результат відомий: сказали «так» за співдружність суверенних держав понад 80 процентів. Отже, бажаного ми досягли. Але що тепер за дні?

— 17 березня відбулася подія історичного масштабу. Справа в тому, що це не було голосування за якість такого питання, щоб просто вилити думку людей — референдум дав можливість дізнатися про позицію народу з найбільш принципового, може, за всю історію, питання: як нам далі жити, якою дорогою йти.

Бачте, в житті нашого народу якість так складалася, що ми не мали, будемо говорити, відкрито, можливості вийти на шлях розвитку суверенітету. Навіть дотопів 1922 року і своїм змістом і особливо після того, як його фактично перекреслили, не зміг забезпечити нам державної самостійності.

Нині така можливість відкрилася. Визналися, перш за все, завдання тому, що в нас був 1985 рік, що б ми там не говорили, Тепер цією можливістю треба скористатися. Ми спираємося на те, що в нас там група людей чи навіть окремі клас — ми спираємося на волю всього народу. Тим більше, що за Союз суверенних держав голосували всі українці, а й російці, євреї, поляки, угорці. Для мене було навіть певною мірою несподіванкою, що в СРСР, наприклад, за Союз суверенних держав проголосувало більше людей, ніж за перший боленітискохиславськ.

— Така ж історія й у утворенні як Закарпаття...

— Так, і все це тому, що ідея суверенітету, ідея державності нашої, робимої нами держави уже оволодала всім народом. Проти цього не можна йти. Як це і ще раз наголошує кожний день. На щойно жінти, попри всі наші неприємності, негаразди в економічній, соціальній сфері, а саме нас до демократії, розладу, свободи. Цього постулу зупинити не можна і не треба цього робити. Бо йти проти волі народу — це значить заборити в глухий куток. І всім політикам це необхідно чітко усвідомити, якщо вони не хочуть наражатися на незалежну.

Тепер, знаючи волю народу, треба його бажання перекласти в конкретні політичні і правові формули, механізми. Причому, воля має бути такою, щоб при будь-якій ситуації, при будь-яких крутих зламів, що можуть статися (а нам треба і таке перебігати), ніхто не зміг скористатися якимись нечесними, туманними формулюваннями в своїх інтересах. Це треба зробити нам, Верховній Раді.

Якщо конкретніше, то найважливіша наступна робота в цьому плані — це творити волю Союзу до договору. Тут уже є певні задороки, але є і недоліки, є неточності і концентують, й правового порядку, тож робота в цьому напрямку ведеться значна. Далі, я думаю, нам працюватиме над проєктом Союзного договору, значно легше, оскільки тепер керуватимемося не власними позиціями чи міркуваннями, а волею народу.

Наше завдання — зумити ці позиції сформулювати в окремі положення, статті, які б цю волю народу чітко відобразили.

— Уміло скористатися добрим результатом — це теж, погодьтеся, мистецтво.

— Це для нас, я б сказав, для всієї Верховної Ради, для кожного депутата, проголосували ми чи ні — уміло скористатися результатом опитування. Навіть той, хто був проти того чи іншого боленітискохиславськ чи мав підозру відносно чесності при проведенні цієї роботи, сьогодні не має права нехтувати думкою виборців, на якій позиції не стоїв би.

От а інколи спостерігаю на сесії Верховної Ради. Люди, які приймали Декларацію (а за неї, як я пам'ятаю, проголосували майже всі), коли доходить до передавання цього документа на мову конкретних законів, діють так, ніби це питання цілком нове. Але це ж іде тільки уточнення прийнятого, вироблення механізмів його здійснення. То чому ж тоді робиться англід, ніби ми відвернули щось абсолютно нове? І стикомось знову і знову з подібною ситуацією. А для нас, на мою думку, від того, що люди не можуть переборити в собі страху, який над ними тягнеться. Вони це не всі піддалися на високі суверенітету, мислення. В них ніяк і я пробивається якась крихітка залежності, укоренена психологія. Мовляв, як це воно буде, адже нас задовольняє, що ми хочемо вийти з Радянського Союзу, а це вже separatim, а піти разом з різними яриками.

Думаю, що депутат, на відміну від інших, не може хитатися і туди й сюди. Він повинен діяти зважено, але водночас з твердих, осмислених позицій.

Людина хоче вийти більше свободи — не в загальнофилософському розумінні, а в конкретних діях — господарюванні, при вирішенні всіх питань власного життя і тут без внутрішнього розкриття не обійтись. Я, звичайно, відкидаю таке розуміння свободи: роби, що тобі заманеться. Як за свободу власної дії в економічній, фінансовій, підприємничій. Що, звідси, це природніе для людини? А депутат голосує проти. Більше того, виступає і починає доводити, що ми йдемо не тією дорогою.

— Певне, тут ще дається знання ідеологічних зупинітискохиславськ.

— Просто комусь подобається так жити, коли хтось ним керує, диктує, кудя йти і що робити. Рабське ставінняе примітним. Я думаю, що не потрібно кому до думки, бо йні за нього ду

мають, все розтовкмачувати і скажуть. Це наше горе, і ми ніяк, не в силі його перемогти. Правду кажу: філософія, найважче подолати психологічний бар'єр, традиції і звички.

— Таке ж запитання. Леонід Мамарочу. Народ було запропоновано два боленітискохиславськ: союзний і республіканський. Ні для кого не секрет, що другий боленітискохиславськ — це вихади Голови Верховної Ради України. Але склалося так, що люди одочасно підтримали і те, і друге запитання. Чи не заступають вони один одного?

— Ні, а б так сказав: люди виступили за Союз, але певної форми Союзу суверенних держав. Ці боленітискохиславськ доповнюють один одного і не входять ні в яке протиріччя. Коли б, скажімо, перший боленітискохиславськ не набрав потрібної кількості голосів, справива би другий. Наша позиція була абсолютно ясною й відкритою з самого початку — ніхто не збиралось торгуватися створення нового Союзу.

Наше формулювання було спокійним і не зачіпало ніяких інтересів. Але який його б не було, переконаний, що окремі західні області взагалі бойкотували б референдум як такий або просто проголосували і на цьому поставили б крапку. А так пройшло все спокійно, цивілізовано, без будь-яких манифестацій чи сутинків. І невідомо, що б комо переміг, Народ, його цивілізованість.

Знаєте, я ще раз переконаний, наскільки мудрий наш народ. До яких чільних спроб не вдавалися різні партії і групи людей, щоб на ці хвилині задовольнити власні амбіції — аж до неприємних мовленнєвих справлянь, як належить. Ми сказали ясно і чітко, що хоче жити тільки в Союзі, але не в якому-то там Союзі, а в Союзі народом, створеному на засадах нашої державності, де б Україна була задовольнена справним рівноправністю і де б усі ми лідирували один до одного з людських, гуманістичних поглядів і в своїх інтересах, ідеології, і в правових питаннях.

— Підтримка першого боленітискохиславськ, як на мою думку, це перша перемога і новий виток довір'я комуністам, оскільки авторство його і в нього не викликає сумнівів.

Ну, чого ж. Перший боленітискохиславськ був прийнятий Верховною Радою СРСР. Тут справа не в тому, хитрін кому гось комуністи чи ні, Справа в тому, що ми діяти внаслідок

ICTOP

(Закінчення на 4-й стор.).

ЦЕНУ ВИХОДИТЬ... МЕЦЕНАТ?

Держава і культура

свої інтелектуально-обласної діяльності писемності нести напрокат. На запрошення прем'єру мався лише

мораллю, пропонувався, а не підтримки з чого не вийде? маємо? зазначалося: на у 1,7 разів, і водночас порівнянн

думка й про створити Українського розвитку культури, а не чимало до поширення системи. Як, Дмитро Петровський Т. Шевчен

тешне керівні класний ризик, есенно належкодексу законів

про працю. Тому слід розробити відповідне положення, яке давало б право нерівництву театру діяти на законних підставах, враховуючи й надання житла приїжджим акторам.

На сьогодні підприємствам дозволяється виділяти не більше одного відсотка на розвиток культури. Але Міністр СРСР натворив безліч «рекомендацій», які роблять меценатство невигідним для підприємств. Економічно підтримавши культуру, вони зазнають значних збитків. Тому, зазначалося, майбутній Закон про культуру має заохочувати підприємства до меценатства, а не навпаки.

Володимир Гнатенко, голова Всесоюзної асоціації директорів театрів, директор академічного українського драматичного театру імені І. Франка, наголосив на необхідності створити механізм, який визначав би суму дотаційного доплати на театри. Причому, ці кошти мають надходити незалежно від відно-

син театру з вищестоящими органами культури.

Директор додав, що вже є розроблені пропозиції щодо постійнодіючого механізму фінансування театрів, погоджені з провідними економістами, зокрема Володимиром Черняком. Їх буде подано на розгляд комісії.

Цінаві пропозиції щодо майбутнього театру внесла заступник завідувачого відділом гуманітарних проблем ЦК Компартії України Алла Погорелова:

— Дбаючи про створення правової основи захисту театру в умовах ринкових відносин, державної підтримки всієї культури, важливо у тісному взаємозв'язку розглядати законопроект «Про культуру в Українській РСР» та проекти законів УРСР «Про систему оподаткування», «Про податки з підприємств, об'єднань і організацій», «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян і осіб без громадянства».

Мабуть, доцільно, відзначила вона, допомогти народним депутатам у підготовці до розгляду цих питань, активніше спиратися на досвід тих керівників підприємств, які підтримують культуру, розуміють значення духовності людей у вирішенні всіх проблем, починаючи з економічних. Сьогодні, на жаль, не згадувалося про хід реалізації республіканської, обласних програм розвитку культури. А зазначені питання надзвичайно актуальні. Культура — це справді могутній фактор консолідації в суспільстві, якщо дбати саме про інтереси народу.

На засіданні також виступили народні депутати УРСР Степан Пушик, Петро Осадчук, Ярослав Кендзюр, Олександр Гудима, Зіновій Дума.

Закриючи засідання, голова сесійної Комісії з питань культури та духовного відродження Леся Танюк сказала, що всі пропозиції та побажання виступаючих будуть враховані при підготовці документів Закону, який має стати на захист нашої культури.

Володимир КОНОГОРОВ.

Думка спецкора

ЦІНИ СПУЩЕНО З ЛАНЦЮГА

Сталось... Непопулярний захід — реформа роздрібних цін, точніше, їх глобальне підвищення, яке практично реалізовується. До речі, цей захід міг би мати й привабливіші риси, може, навіть популярні, якби був важкий саєчасно. Але то вже інше питання.

Тепер же ми внутрішньо принижали й чекаємо, що дасть? Який наступний непопулярний захід нас спіткає? Вітм, на часі приватизація державної власності. Як асма розвантажуватись в умовах суцільної бідності, важко передбачити.

Тим часом гіпотетичні ціни не такі вже й уявні. Вони повозили на прилавки магазинів під різними символами: договірні, комерційні, й тепер вже сталі ланцюговою реальністю. Ну, скажімо, хто з нас, середньостатистичних трудявців, може собі дозволити купити дублянку чи шубу за 7—15 й виче тисяч карбованців, джмнісн — за 600 карбованців, звичайнісіньку жіночу блузу — за 300 карбованців?

Але нас вітають, навіть умиляють. Сиплять з відусіль цифрами, що мають мало спільного з реальністю, обіцяють не тільки підвищення цін, а й компенсації витрат. За рахунок чого? Невже знову завдяки друкарській машині?

«Аргументи і факти» у № 12 дають оптимістичну заяву вустами одного з керівників центральних фінансово-цінових відомств, який запевняє, що республіканські бюджети виграють від реформи цін 66 мільярдів карбованців — за рахунок перевищення прибутків над компенсацією. Причому невідомо, чи підтримуються, чи додаткові прибутки від реформи практично стосуються республіканських бюджетів.

Тобто виходить, скажімо, Україна тільки виграє від того, що хлібна тепер коштуватиме 60 копійок, кілограм яловичини — 7 карбованців, пшоно — 1 карбованець тощо. Словом, нам лишається аїтати безпрецедентну дорожнечу,

що за штабами морально-го значення можна назвати шоковим. Але ж це справа — шокова терапія в умовах повного, всенародного довіря до центрального уряду, інакше довіря практично вичерпується.

Довелося мені розмовляти з працівниками Держкомцін УРСР. Про який енграс можна говорити, вважають там, молі прибутків, на які чекають з нашої ж нинішньої, вистапної хіба що на компенсацію більш високої собівартості товарів ширшого ажитну. Адже все подорожало — сировина, матеріали, строення, транспорт тощо. Це при тому, що емоційні зв'язки майже повністю розбалансовані. Нинішній товарооборот у республіці становить 90 мільярдів карбованців на рік. Витрати на нього перевищують рієнь роздрібних цін на 47 мільярдів карбованців. Який же енграс від цих 66 мільярдів, причому досить умовно підбитих, можемо тільки уявити. А є ще й соціальне страхування — нині воно становить 37 відсотків замість 111 й до того ж ми не позбулися дотацій на виробництво окремих продуктів харчування — про це досить сором'язливо нам теж інколи говорять. То хіба ті 66 мільярдів перенять такі нагальні потреби?

А може, вільне ціноутворення виведе нас на течію благодаті? Ні, сподівається на це — марна справа: купівельна спроможність населення невисока. На амбразури номінальних прилавків кидуються окремі сміливці, у яких замість бізнесу — туго набиті кишені. Загальна ж маса ширяє навколо демонстративних прилавків універсальності та універсальності, що, вітм, заохочують погляд порожнечу.

Тож прибутки від реформи чергова fata morgana? На що ж нам розраховувати: цін спущено з ланцюга, знову девальвація «дарів'яного» карбованця забезпечена. Що далі?

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Характеристики

ДИКИЙ ДЯЧЕНКО

Південь України, з якогось дня, народив найбільше наших драматургів: Карпенко-Карий, Винниченко, Купін (Микола), Микитенко... Можливо, річ у тім, що греки поставили на Херсонесі театр і це певним чином намагалося усі околиці землі. Приміром, зараз у Севастополі мешкають аж двоє першокласних драматургів. Це Марія Віргійська, котра сама лиш п'єс створила 80 і про котру ми обов'язково колись розповімо, а ще — Анатолій Дяченко, про котрого хочемо розповісти тепер, і сподіваємось, що це буде цікаво не лише театралам.

Почнемо з того, що Дяченко народився невідомо де: батько його був військовим, отже, те місце й досі засекречено, можливо, це — за кордоном. Діти було те, про що наш герой дуже просив не писати: він стає офіцером Чорноморського флоту. Хоч була не замполітом, а нормальним бойовим командиром, просив не згадувати цього, оскільки, моєму, інтеграція ставиться до колишніх військових з недовірою. Але ми себе до такої інтеграції не зараховуємо, тож пишемо (з любов'ю) про Дяченка усе, що хочемо.

Ну, служив він собі на флоті й тихо писав п'єси та вірші. Ніхто про це не знав. І ось одну п'єсу поставлено було Севастопольським молодіжним театром, і автор дає з цього приводу телеінтерв'ю, й наговорив там такого, що сподівався завтра ж бути з флоту вигнаним, — чого він, власне, й хотів. Але інтерв'ю справило протилежне враження: увесь флот подумав, що Дяченко

має нині у Генштабі, якщо дозволяє собі отанелі Отож, дембель — ускладнився. Ще не давно, щоб звільнитися з армії, треба було виробити небезпечних напестей, щоб тебе вигнали за дискредитацію погонів.

Але Дяченко не зміг робити напестей.

Він зміг писати п'єси і тихенько закінчив Літінститут.

Дякуючи тім же Марії Віргійській, котра має деякий стосунок до ВМФ, п'єси Дяченка дійшли до Києва й потрапили на очі драматургові Ярославу Верещаку та іншим компетентним особам. І почався епопея переведення Дяченка з підпорядкування Міністерства оборони під крило Мінікультури, і це тривало рік, і Дяченко стає першою в історії флоту людиною, котра переплила ту бурхливу протину.

Як інтеграція після всього може дивитися на нього ко-со?

Але іноді — дивиться. Недамо одні філософи, сядучи в телевізори, назвав п'єсу Дяченка «Па-де-де» — «днкой і чудовищной».

А п'єси й справді дикі й «чудовищні» — бо у нас таніхто з грамотних просто не зміг писати. Це моноп'єси, рідше — дуєтні п'єси, відступами на машині, без чернетки. Моноп'єси, слід сказати, страшенно трудні річі. Але, здається, не для нашого героя. Він у цім ділі віртуоз — аж дух захоплює! З двох десятків його п'єс згадаємо бодай одну, що зветься «Філіта». Там герой, Шльопов, сидить в хаті сам-самісінький, працює, з волі автора, сам за себе й за

цілий світ: розстрілює, у вікно, сам собою, втягує, до хати.

Він бачить — ні. А і залишається його п'єси. Вітм, не Бо зміти не а ще ж тріє

Для тих, 5 квітів: це щені плямкі зуватимуть ку п'єсу «П» подивитися.

А будете шукайте наш лі Драмату Спілки театр раїн — е уставиоа.

Христо

На знімк ченко.

Новини з усієї України

«ЧЕРВОНІЙ ПІВЕНЬ» НА ТРАКТОРІ

Херсонська область. Біда трапилася аючі. Єдиний у сепанському господарстві трактор Т-40, залишений хазяїном на стоянці, зайнявся вогнем. Хтось іншою підпалне залізного трудягу.

За два роки фермер села Федорівка В. Бойко немапо матеріялів від недоброзичливості керівників місцевого радгоспу, заздрощів односельців, дефіциту коштів і техніки. Але анстояв. Здав споживачам 5 тонн м'яса. Вся сім'я Бойків, в якій четверо дітей, охоча поряється на домашній фермі.

Та ось недруги вчинили злочин. Вогонь вдалося гуртом погасити. Ведеться розслідування.

Іван КАЛІНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

НАТАЛІ НА ПОВНОЛІТТЯ

Київська область. У Наталі Булах, вихованки Згуріаскої допоміжної школи-інтернату, з'явився ошадна нинижка. Її виписали номуїсти райаула за в'язну, переназавши 50 відсотків аїд суми членських внесків, залишених у бюджеті перанної організації.

Одинадцятирічна дівчинка успішно вчиться, добре малює. Зростає без опіки рідних. Тож член невеличкої партійної організації вирішили й надалі опікуватися долею Наталі, аж до досягнення повноліття. Приклад комуністам у благодійній справі подали прихожанки Старооржицької церкви, настоятелем якої є протоієрей отець Василій. На свої ношні аїруючи придбали кольоровий телевізор і подарували його дітям інтернату.

Віталій КОНАВЧЕНКО, журналіст.

Фотоінформація

108 іменини бабусі Насті

108 років минуло недовго жителі Луцьке Амас-тасії Іванівні Новачевській. Чимало привалоє побачити їй на довгому віку — війни, розруку, несправедливість. Працювати почала в дитинстві — у польських панів, після війни очолила в іолгоспів ланку. Й іривз усе життя провела любов до життя, до людини, до праці.

Нині живе разом з сином, якому пішло восьмий десяток. Інші діти розлетілися по всій ірреї, живуть у Пермі, на Далекому Сході.

Міццю вам здоров'я, бабусю!

Фото Укрінформ.

Знай наших!

ЗАВІТАЙТЕ ДО

Чи бувало, щоб людине сиромію професію це за життя увійшла до історії свого села? Бу-вее... Завітайте до Мазівин Пу-тивальського району. У вільний час інженер техні-ки безпий Я. Дворини злюб-или малювати, займався різьблен-нями ло дереву. Довідавшись про хобі Якова Яковича, правління иолгоспу доручило йому оформи-ти сільське нафє. Сіпінні фентазії, доброго гумору, душі вилас у роботу самодіяльний художини.

Почали думати, його ж при-значити завідувачем? І тут ві-явилось, що Я. Дворини ще й мастай у нулітарних справах. Тож іррації невіддуртун не цю посаду годі було й шунети. Як незавети нефа? Двох думон на було, звичайно ж, «у Якова».

Тепер сю-гадять люди, гостей успіш-ного вчеленин-теми. Нефти-є фірмоа, а-во.

Назаваром-будетсья р-свиний фести-е. Серед-воанальо-ансамбль з-лентна, як-Сумицину. А-самобутній мебут, здо-ва».

Вітел-еласий нр-лосу Укр-Сумська

У ВІДРИВ

пріоритету цінностей. Законі, як на реабілітація період після моменту наб-цям Законом і ва осіб, необ-суджених за — всі категорії зв'язів, окрім якішнини, посіб-та окупантів, аючиишів, по-що: чому напрямі рай. Як пові-з цього пи-парламентської умовно, за по-реабілітовано чововий, але по-справ це че-1928 — 1952 було неза-понад 500 Сиред их: — сім'ї — націоналізм — а інших націо-стантів та вій-військ армії Ан-1982.

включає в поповнення адяісних пра-кодування ма-обітків, повер-права поверну-місце про-

проведено спе-рахунок витрат. посередньо від-ня, — 140 нар-окий місяць

дком з Донецька

України Ва-

БУТОВИКІВ Харківський по-перейшов на цинки, скоротив-рат. На цьому 80 тисяч карбо-оплати праці. преміальні ви-не відпустки. ость фінансове

Тепер плануєть-акціонерне то-ступним вину-засобів вироб-домом комбінату і власність.

ЕОНТОВИЧА Київський ком-Еонтович на по-працював на наладав у за-

лізничній школі на станції Гришніно (тепер Красноар-мійськ), створив тут перший на Україні робітничий хор. Обласне відділення музич-ного товариства республіки заснувало премію імені композитора — з метою популя-ризації його творчості й розви-туту хорового мистецтва в області.

НЕЗРУШНА ЧЕРГА Нині лише у виробничому об'єднанні «Донецьквугілля» чекають черги на отримання житла понад 23 тисячі гірня-ків. З них понад тисяча чоло-вік — з шахти «Південно-донбаська», що у Вугледарі, де будівництво житла не ве-деться вже другий рік.

Юрій ДОЦЕНКО.

ЯК НАРЕКАТИ ТЕБЕ, ЗЕМЛЕ НАША?

«Пишемо нову Конституцію України»

«Константа» —
я перекладі
з латини означає
«сталість». Отже,
я саме слово
«Конституція»
говорить про те,
що Основний
Закон — це
документ не
гнучковий,
а розрахований на
тривалі дію.
Що ж є
найсталішим?
Загальнолюдські
цінності,
створені
людством віками.
Саме на цих
осадах
зростається
поняття
громадянського
суспільства.
Те, що ми
називали
соціалізмом, котрий
за словами
М. Хрущова
збудовано раз і
назаавжди, не
вирішало
оскаржені,
піднесеного
життя. Саме слово
перетворилося на
ливіску.

Недавно мені довелося по-
бачити на одному із засідань
робочої групи Конституційної
комісії Верховної Ради
і відчувти, так би мовити, зсе-
редини, як «пишеться» Кон-
ституція. Точніше, до напе-
сання самого тексту це не
пристало, відшліфовується
лише концепція нового Осно-
вного Закону. На таких засі-
даннях збирається цвіт укра-
їнської юриспруденції —
імениті науковці. Дискусії в
цьому «світоглядному» центрі
— напружені. Споречаються
світогляди, позиції.

За час, що минув відтоді,
як на засіданні Конституцій-
ної комісії було обговорено
положення концепції і вис-
ловлено ряд зауважень та
пропозицій, робоча група
досконалила документ і
внесла його на обговорення.
Розв'язувалися проблеми
громадянського суспільства і
правової держави, органі-
зації державної влади, тобто
були Українці президентсько-
го парламентського республі-
канського об'єктування, а
об'єднані виведення двопар-
ламентної структури Верховної
Ради. Додає, що саме ця
ідея знайшла підтримку в
Конституційній комісії. Дис-
кутувалося й те, яким має
бути мандат народного деля-
тата — імперативним, тобто
за яким виборці можуть від-
кликати свого обранця, чи
вільним, яким намагається
депутат до наступних вибо-
рів. Або являти таку пробле-
му, як місце прокуратури в
системі державного механі-
зму.

Буде Україна федератив-
ною чи унітарною державою,
до складу якої входять
Кримська Автономна Рес-
публіка? І взагалі, як закрі-
пити в Конституції саму на-
зву держави? Ось такі, як ба-
чимо, складні проблеми по-
стали перед науковцями і на-
родними делятатами, котрі
входять до робочої групи, а
згодом вони поставили і пе-
ред усією Верховною Ра-
дою, котра прийматиме Кон-
ституцію. До речі, хотіла на-
гадати, що зробили це треба
було до підписання Союзн

го договору, бо саме за такої
послідовності прийняття до-
кументів висловився парла-
мент.

Тривалою і цікавою була
дискусія про назву республі-
ки. Втім, уже склався пев-
ний стереотип на засіданнях
деяких комісій або й на прес-
конференціях, коли йдеться
про наше майбутнє, обов'яз-
ково одним з перших постає
питання про соціалістичний
вибір. Не стало винятком і
засідання робочої групи. За-
відуючий кафедрою Інституту
політології і соціального
управління, доктор юрнани-
чних наук, професор В. Пого-
рідко, аргументував назву
«Українська Радянська Со-
ціалістична Республіка» тим,
що ідея громадянського су-
спільства не заперечує соці-
алістичного вибору, що ця
назва передавала певні істо-
ричні події — Велика Жов-
тнева соціалістична револю-
ція, і що склалася певної
форми властості, як відпові-
дають цьому терміну.

Однак думки В. Погорідко
не знайшли підтримки. Аргу-
менти були різні і, впевнена,
переконливі. А саме Конститу-
ція має бути документом
тривалого дії, що уявляв в
себе найдовговічне. Якщо
ж назовемо республіку, як
пропонує В. Погорідко,
розмірковував народний де-
путат Л. Лук'яненко, — че-
рез кілька років це не відпо-
відатиме дійсності і назву
доведеться змінити.

А хіба дійсність — це со-
ціалізм, якого ми прагнули?
— Ми всі суспільством,
— переконаний народний деля-
тат В. Сметанін, — дов-
го, що соціалізм ми не по-
будували, так само як не
створили й демократичного
суспільства. А тому я запе-
речую проти назви «соціалі-
стична» і «демократична», як
пропонував на засіданні Кон-
ституційної комісії делятат
Д. Павличко. Назва Основно-
го Закону має закріпити те,
що є. А тому пропоную на-
звати Конституція Республі-
ки України.

Потім делятат Г. Демидов
подав ідею назвати державу

Українською Народною Рес-
публікою, або відобразити
сутність соціального вибору.
Професор В. Погорідко, до-
водячи свою правоту, провів
паралелі з буржуазними кон-
ституціями.

Конституція має вирі-
шувати прийняти два завдан-
ня — відкривати шлях до
подальшого розвитку суспіль-
ства і зробити неможливим
небажані процеси. Буржуаз-
ні конституції пласували
буржуазній революції і на-
зивали держави республіками,
закривали тим самим повер-
нення до монархії. Ми ж по-
винні двома словами «соці-
алістична республіка» закрити
повернення до минулого.

Питання, так би мовити,
на засіданні поставив перед
робочою групою професор
В. Конейков.

— Я не намагаюся на со-
ціалістичному виборі. Просто
цікавився, як може народна
республіка, демократична
або просто Республіка Укра-
їни співіснувати з Союзом
Радянських Соціалістичних
Республік, за який висловився
народ України? На ці за-
питання треба знаходити відпо-
віді.

Директор Інституту держа-
ви і права АН УРСР профе-
сор Ю. Шевченко під-
твердив пропозицію інсти-
туту назвати державу «Украї-
нська Республіка» без
бульких інших слів — «соці-
алістична», «демократична»,
«народна». Причому, не Рес-
публіка Україна, а саме Україн-
ська Республіка, оскільки
просто Україна — це геогра-
фічна назва.

Делятат Ю. Гайдайський
нагадав, що народ України
висловився за Союз Суверен-
них Держав, що у формулю-
ванні бюлетеня не було «со-
ціалістична». І по сучасі:
що таке соціалізм? Коли ми го-
воримо про шведський чи
данський соціалізм,
то йдеться про монархії.

— Нас тут більше ціка-
вить КПРС, — сказав він.
Тож візьміть програмні
принципи останнього партійного
з'їзду. Там в основі покладе-

но пріоритет загальнолюд-
ських цінностей, немає жод-
ного слова про диктатуру про-
летаріату, класову боротьбу,
там визнається приватна
власність. От і нам не треба
закладати на концепцію Кон-
ституції ідеологію, котра за-
рає не несе на собі ніякого
навантаження.

Назву держави — Рес-
публіка Україна — цілком аргу-
ментував професор Б. Ти-
хонюк:

Кінецьва назва Конститу-
ції має бути такою, що
зона не суперечить цій по-
літичному плюралізму. Чому
я не згодна з назвою «Краї-
нська Республіка»? Візьмо-
мо для прикладу назву
«Французька Республіка». Як
державу Франція існувала
і до Французької революції
і в переломний період пере-
ходу від феодалізму до
капіталізму важливо було
закріпити саме поняття «Рес-
публіка». Якщо ж поверне-
мося до держави України, то
во як суверенна держава не
існувала. Тому в нас треба
назвати цю форму властості
«Україна». В це поняття хо-
дять і територія, і населен-
ня, і організація політичної
республіки. Якщо ж
говорити «Українська Рес-
публіка», то цим ми підкрес-
люємо лише якість Республі-
ки.

Професор В. Васilenko і з
теоретичної, і з практичної
точок зору пропонував про-
позиції, що надалися в «

— Коли йдеться про соці-
алістичне суспільство, то не
прямо пов'язується з форми-
ми властості. Нині у нас ви-
значені всі форми властості.
І якщо так, то виходить,
і державу треба називати
«соціалістично-капіталістич-
на»? Це некоректно. Саме
не треба вживати в назві ця-
слів. Тепер щодо інших на-
зви — «Українська Демокра-
тична Республіка». Власне
називається, саме слово «Рес-
публіка» означає держава на-
роду, а демократична — «де-
мо», це тек народ. Отже,
тавтологія. У мене пропози-
ція залишити два варіанти:
або Конституція Республіки
Україна, або Конституція
Української Республіки і
це одне. Країни Східної
Європи позначили слово «на-
родна», «соціалістична». Во-
ни керувалися суспільно-
політичними шляхами і
думку, що ці країни, як і Украї-
на, прагнуть бути повнопра-
вними учасниками європейсь-
ких структур. Якщо ми за-
лишимо ідеологізоване по-
няття в назві держави, то
для нас закривається шлях в
Європу. Це дуже істотно і
важливо. І тільки через те,
що когось ми це слово —
«соціалістична», ми собі в
практичному плані робимо
дуже велику шкоду. І знову-
таки: що таке соціалізм? Це,
на мою думку, те, що ми ма-
ємо іншого соціалізму не
було. За нього дехто знає і
при комуналі, а ось народ не
дуже втілює з того, що
має. Саме з цього погляду і
народ України проголосував
і не обурювався, що в назві
майбутньої держави «Союз
Суверенних Держав» відсу-
тнє слово «соціалізм». Тому
з усіх точок зору нам до-
цільно зупинитися на двох
варіантах — Конституція
Республіки Україна, або
Конституція Української
Республіки.

Голосувалися на засіданні
робочої групи усі пропозиції.
Вільність голосів надала
назва «Республіка Україна».
Тепер слово за Конституцій-
ною комісією і парламентом.
І республіка Союзу вже по-
булася ідеологізація у на-
звах своїх суверенних держа-
в.

Світлана ПИНАРЕНКО,
парламентський корес-
пондент «Голосу Украї-
ни».

Україна як
держава ніколи не
була суверенною.
Тому в назві
держави ніки треба
акцентувати увагу
саме на слові
«Україна». В це
поняття входять
і території,
і населення,
і організація
політичної влади —
«Республіка
Україна».
І республіка Союзу
вже позбулася
ідеологізації
у назвах своїх
суверенних
держав.

Фото
Андрія
КОТЛЯРЧУКА,
Миколи
КОЗЛОВСЬКОГО.

ГУМНИШНИК БУДЕ ГОЛОС...

Нещодавно біля одного з газетних кіосків Києва спостерігав тьму картин. Молодий попросив газети «Труда», «Правду», «Комсомольську правду», а потім запитав:

— А «Голос України» є? Кіоскерна відповіла: — Вибачте, вже немає. Звісно, мені боді прикорми тоне чуті.

Це тільки третій місяць газети вже заховали під цитати 166,3 тисячі передплатників. Тираж газети неухильно зростає, збільшується кількість листів до редакції. З початку року (дня виходу в світ газети) їх уже надійшло понад 9 тисяч. Тоня який ви написали листа на конкретну тему й вам не терпіться дізнатися, що з ним, то дозвольте (телефони ми подамо) до відповідних відділів редакції: економіки, аграрного, культури тощо. А ті листи, в яких про все і все, — в самотній відділ листів слід розшукувати. Є в нас і карикі і спеціалізовані, і соціологія. Постараємося відповісти на запитання, допомогти ним у розумінні громадськості, а якщо казати варті уваги інших читачів, то й опублікувати.

Проявляючи характер і зміст листів, вирішили друкувати їх переважно на тематичних сторінках «3 пошти редакції», підписувати рубриками, підказками завжди, шановні читачі. Це, зокрема,

«Читачі підтримують» (пропонує, обурюється), «на якою випишувалися думка про ваше ставлення до прийнятих парламентом республіки, місцевими органами директивних документів, стану справ у республіці, в містах і селах. Цю рубрику підназивають: Д. Коломійця, Г. Матіука, а Бродя Лявської області, К. Яроща а С. Шаровича Хмельницької області, І. Чернішова з Городи Чернівецької області, В. Варнецького з Кіровоградської області, В. Кметик з Києва та інші».

Своїми листами до редакції С. Мельник з Житомира, сім'я Кваснік з с.м. Скали Поліської Тернопільської області, В. Смеренко з с. Згодів Кіровоградської області, К. Гудименко з Львова підказали нам запровадити рубрику «Вибірці — про депутатів».

Сповавшись, до редакції надходили більше листів, у яких пропонувалися про позитивні зміни в діяльності місцевих Рад народних депутатів, про недовіру й прохання в їх роботі. Тим розпорядилися й покласти під рубрикою «Чи відлучити?».

Відбуваються в редакції інші пошти листів, в яких йдеться про факти утиску й порушень майшольових пошуків досягнення перебудови розширення демократії й гласності. Ці матеріали дру-

куватимемо під рубрикою «Ще й діла в законі?».

Кожен з нас бачив, амав чи відчув на собі прояви таких явищ у роботі органів влади й управління, як бюрократизм, формалізм, неувикання до людей. Для листів на цю тему з конкретними фактами відведено рубрику «Неуважність чи бюрократизм?».

У нас надзвичайно напружений і політичний ритм, ми всі з вами почали збувати про змистовий відпочинок. Тому друкуватимемо розповіді про цікаві й корисні організації, дозвілля, народження нових свід, звичай і обряди, роботу турнірів художньої самодіяльності й народної творчості під рубрикою «Дозвілля».

Переконання, знайдуться читачі, яким буде що повідомити до рубрики «Пропонуємо (радіу) всім», тобо про все цікаве, оригінальне, виготовлене власними руками, про нові форми й методи запровадження здоров'я й лікування, неординарні корисні явища не всім, то багатьом.

Що писати, будемо друкувати. Але, на жаль, не всі зможуть покласти свої праці на сторінках газети. Вибиратимемо з одержаних листів іриш, які будуть змистом, цікавими, корисними.

Необхідно сказати й таке. Чимало авторів забувають повністю написати ім'я, не вказують або не вказують, на ву населених пунктів, осіб, тих, які важко віднайти на географічній карті республіки, перепирикти. Це, звичайно, потрібно ще й для то-

го, щоб переадресувати гоноар, Немає чогось з назвою го, вибачте, не одержите зароблену вами платіжку.

Деклоративні листи свідомо не підписувати свої листи, а ми їх також свідомо можемо покласти не брати до уваги.

Наприклад, лист-звернення до депутатів Верховної Ради УРСР надіслав нам один з молодих мешканців Вінниці. В першому він просить редактора опублікувати листи, але зазначив в останній адресі й підписав поштовою маркою Гомерин. Прочитав, шаповалий автор, але не варту листа до конкретного члена парламенту з конкретно й місцями критично підписувати псевдонімом.

Зазначимо, на редакційних працівників дуже важливі питання, якого повинна бути наша газета, то й читач, кому вона потрібна, що хвилює, що цікавить.

Про це ми дізнаємося з ваших листів. Вони — джерело нашої праці, джерело, з якого ми черпаємо теми для публікації. Саме через нашу газету вас прочитають і почують в інших регіонах республіки, і парламент буде ураді. Тоня не більше буде цікавим, оригінальним пропозиціями, міркуваннями, гострою й відкритою критикою невідомих змистовим і глумливим буде голос нашого з вами «Голосу».

Кінь ГАЛЬЧЕНКО, редактор відділу листів та соціологічного інформації

ВИБОРЦІ — ПРО ДЕПУТАТА НЕ ЗАХІКАЮТЬ НА ПЕРЕКОНАННЯ

...Просимо повідомити, де знаходиться наш народний депутат О. Шевченко від Борщівського округу Тернопільської області.

Колі ми чуємо на своїх, що депутати розділяються по своїх виборчих округах, то маємо, що має знову обманюють. З часу обрання О. Шевченка народним депутатом ми чули, що він був у своєму виборчому окрузі лише один раз, та й то з виборчим не зустрічався. А ми б дуже хотіли з ним зустрітись і поговорити, щоб зрозуміти його позицію, бо ж він голосує від насого «чотч». У нас складається враження, що депутат просто боїться або не хоче зустрічатися з людьми.

Сім'я КВАСНИКІВ, Скала-Подільська.

...Ником не зустрічався з шановною Ларисою Снорян. Але ж, яя подивився і послухав по телебаченню що українцю, стаю молодий і світліше у мене на душі. Я вже старий, профітор Польщу, Германію, Чехію, багато бачив всякого люду. Дуже прикро бачув за наш народ, затураний, ніби робітний парализм. Байдуку люду — тошкі аяла на щоби, щоб забавляти про тих, хто бдівав, що бдіву і хто стоїть біля жерокам на цій бгавтійній землі. Чи ж припадуть такі листи, як яя мичина українцю Лариса Снорян? А ми,

номуністи України, допоможемо вам у вашій справі. Ви — наша надія на майбутнє наших дітей та окупів.

В. ПЕТРУК, пенсіонер, Ішвадів праці, член КПРС, Київ.

...У житомирських газетах часто друкують листи трудящих, звернення, в яких йдеться про відхилення народних депутатів Ярошівської, Зайна, Сугоїни, Мельничука, Чом'ю? Та тому, що ніби вони не вирішують питань соціально-економічного розвитку, не дають про поліпшення життєвих умов трудящих. Ветерани КПРС Богуського району, наприклад, обурені тим, що виконання цих питань підміняється мітінговою демократією (в ян ж це бувше демократія — кабінетність). В. Лєні, більшовицький чиняк мітінги як форму спілкування з масами і впливу на них. А щодо вирішення питань, то народні депутати повинні брати участь у законодавчій роботі у складі Верховної Ради. А в своєму виборчому окрузі — заохочувати, інформувати, аби про свою роботу у найважливіших органах влади, захист інтересів виборців.

Кимось нещадно полюбляється робота того чи іншого депутата, а не пред'являти критичного коментарю, а не пред'являти критичного звинувачення.

С. МЕЛЬНИК, Житомир.

ЧИТАЧ ПРОПОНУЄ

Янчо ми дбемо про суверенітет України, то обов'язково необхідно вирішити питання утворення Міністерства шляхів сполучення України. Томушою пропозицією нашоючому парламенту та Раді Міністрів УРСР утворити на базі управління Південно-Західної залізничної Міністерства шляхів сполучення УРСР. Функціонування управління залізнич, які розміщені на території України, можна припинити як зайву лєнію, залишаючи в адміністративній залізничній.

Ярослав ДОВГАНЮК, інженер шляхів сполучення, Київ.

Івано-Франківської області

Пропоную будувати будинок редакції газет та жур-

налі Верховної Ради України. В такому будинку можна було б передбачити розміщення радничих газет та журналістів Київської області та місійної Рад.

Роман ТНН, Київ.

Пропоную, щоб те, що виробляється в Україні, а який дивні такі умови, бо чинимся чому шару споживається громадянами нашої республіки.

Іван СКРИГАНЮК, Хмельницької області.

...Наші народні депутати не сесії Верховної Ради повинні виробити такий закон, щоб кожна людина, особливо лю-

дина праці, мала право звикати: «Я — це держава!» і мою особисту суверенітет захищати мійшій, мій Укр., мій Закарпатський, з яким, з якого голосую, незалежна людина і є людина, яка рухає все лєнію до прогресу. Заради такої мети варто бути народним депутатом. Створіть, дивні такі умови, бо чинимся ді лєнію побудова справжнього, лєнішнього соціалізму, який відкриває приховану силу людини. Янчо ж чинимся стєняється, то час, витирається на сесіях, виявляється згубним марно.

Б. СЕМЕРЕНКО, Згодів Кіровоградської області.

ПІСТЬ СТОЛИЦІ УКРАЇНИ

До Києва прибув відомий американський політичний і громадський діяч Р. Ніксон. Він не вперше відвідує столицю України. Старші покоління наших співвітчизників добре знають цю людину. А вже молодший капітан-лейтенант ВМС США, юрист Р. Ні-

ксон недовго після закінчення війни примусив говорити про себе як американську, так і міжнародну громадськість. Конгресмен, сенатор, віце-президент в часи перебування а Вілсону домі Д. Ейзенхауера, а згодом — президент Сполучених Штатів впродовж двох термінів

— такий послужний список Р. Ніксона.

Радянським людям сьогоднішній пість столиці України відомий як автор «Думки Ніксона», що передавала спорошення безпосередньої участі американських військ у локальних конфліктах, діяч, який висував кон-

цепцію переходу від «ери конфронтації до ери переговорів» між Заходом і Сходом. За часів президентства Р. Ніксона було підписано угоди щодо припинення війни й відновлення миру у В'єтнамі.

У результаті американсько-радянських переговорів на вищому рівні, в яких а бону Сполучених Штатів виступав Р. Ніксон, у 1972 — 1974 роках було укладено угоди, засновані на принципі мирного співіснування держав з різним суспільним ладом і спрямовані на відвернення небезпеки ядерної війни, обмеження стратегічних озброєнь, розвиток всесвітнього співробітництва між націями країн.

У Бориспільському аеропорту гостя з Сполучених Штатів і осіб, які його супроводять, зустрічали керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М. Хоменко, інші посадові особи.

Вчора гість відвідав Інститут електророзварювання імені академіка Б. Патона АН УРСР, де дістав докладні пояснення щодо наукових проблем, які розв'язує цей заклад, добре відомий у дловох

і промислових колах Сполучених Штатів.

Конструктивною була й зустріч Р. Ніксона з керівниками Народного Руху України, що відбулася у президентській Сілліні писменників. В ході зустрічі І. Драч, Д. Павличко, М. Горинь, С. Головатий, інші представники НРУ розповіли американському гостеві про склад, цілі і завдання Руху, виклали свою позицію стосовно майбутнього України, нинішнього статусу справ у республіці.

— Мені було цікаво і корисно дізнатися точку зору опозиції, зазначив наприкінці розмови Р. Ніксон. — Я радий, що подіба зустріч мала місце.

Відбулася бесіда Р. Ніксона з Головою Верховної Ради Української РСР Л. Кравчуком. Докладний завіт про неї буде опубліковано в наступному номері нашої газети.

Тимочія ПРОКОПІВНО,
Володимир САВІОВ,
спеціальні кореспонденти «Голосу України».

На знімку: зустріч у Бориспільському аеропорту.

Фото
Олександр
КЛИМЕНКА.

ЯКОЮ МІРОЮ американський законодавець залежить від пожертвувань, що надходять в його виборчий фонд? Чим обертатиметься така залежність при прийнятті державних рішень? Ці давні питання, які ставлять дедалі злободеннішим, і зараз знову гостро дискутуються в США після опублікування сенатським комітетом з етики результатів розслідувань у «справі Кітінга».

Ваксир Чарльз Кітінг пожертвував у фонди сенаторів-демократів Алана Крестона, Деніса Деконіса, Джона Гленіа, Дональда Рігла, а також республиканців Джона Маккейна 1,3 мільйона доларів. Ситуація звичайна, і ніякого скандалу не сталося б, якщо не розгорівся Ваксир і не почав прохити «пліднефікс» сенаторів по допомогі, про захист перед правосуддям. Федеральні влади попередили кожного з них, що відповідати на такі прохання не варто, що клопотання за «донора» заважають веденню сілства. Джон Глені і Джон Маккейн попередження прийняли до відома, а Дональд Рігл і Деніс Деконіс всі ж намагалися подати бачирі допомогу, але потім також відступили. І лише Алан Крестон, до насі якого надійшло мільйон доларів, почав активно вигорядувати Кітінга.

Розслідування сенатським комітетом велось протягом 14 місяців, підсумком податків воно обійшлося у два мільйони доларів. Наяв же його головний результат? Сенатський комітет, залучаючи орган не судують, та й, здійснюючи співробітництво з Ні-

тінгом, сенатори формально закону не суперечили, тому меридит був такий: Алан Крестон заслуговує «морального осуду», решта — «осуду». Але комітет не поставив питання ширше, — лише «Нью-Йорк таймс», — як при тому, що закони не порушено, визначити, вірно чи не вірно писати себе сенатори? Замість цього було рекомендовано створити двопартійні групи для вироблення нових правил або законів щодо фінансування виборчих кампаній. Від цього завдання конгрес ухилився роками».

Між тим необхідність його вирішення для багатьох у США є очевидною. У листопаді минулого року на слуханнях в «справі Кітінга» сенатор Девід Прайор сказав, що його мета — глибше врозуміти суперечливі етичні питання, які становлять суть цієї справи. А саме «як фінансуються американська політична кампанія і як законодавці повинні вести себе в рамках конституційної системи». Відповідей на ці запитання комітет не дав. Політична проблема потонула у сваві, в якій республіканці вимагали насуроворити догани чотирьом демократам, а демократи не хотіли зняти звинувачення з республиканців Маккейна.

В підсумку комітет не дійшов згоди в тому, що таке «правильна» поведінка сенатора, а отже, не встановив і

правил для всього сенату. Чому так травилось? Тому — не раз зустрічав я в американській пресі думку — що члени комітету повинні були судити самих себе. Адже всі законодавці змушені збирати гроші на свої виборчі кампанії, і члени комітету не винятком. Вибори і доларів одна з найгостріших проблем американського політичного життя. Останніми роками дазу законодавці поновили делікату аномічних ділків. Особливо багато галасу народила змущена відстава демократа Джима Райта, спікер палати представників, який від зацікавлених осіб за справляв в пропитухували вигідного для них законодавства.

Ні, сенатори і конгресмени не беруть гроші особисто для себе, на власні потреби. Зібрані кошти надходять у партійну касу, у виборчий фонд. До своєї зарплати, яка становить близько 100 тисяч доларів на рік, законодавці можуть додати не більше 26 тисяч, одержаних за читання лекцій. Не всі з них, до речі, такою можливістю користуються. Варість кожного підшонок, як робиться за законодавців, не може перевищувати 100 доларів. Все, що вони можуть заробити своїми виступами, все, що жертвують у партійні каси прихильники демократів і республиканців, іде на сплату най-

більш тривалих і дорогих виборчих кампаній у країні.

Платити потрібно за все, але головне, за рекламу в засобах масової інформації. Частина цих витрат покривається з державних джерел, в основному ж партійні фонди наповнюються за рахунок особистих пожертвувань. Конгресмен Лес Аукоулі підрахував, що в 1974 році, коли він вперше виставив свою кандидатуру в палату представників, на вибори було витрачено 75 тисяч доларів. У 1984 році він повинен був уже зібрати мільйон доларів, на вибори 1988 року ця сума зростає ще на кілька сот тисяч доларів. «Є децю в самій суті неправильність в тому, на чому тримається сьогодні конгрес США», — говорить Лес Аукоулі. — Я маю на увазі гроші, нескінченну пошодоку погоню за грошима, необхідними для фінансування виборчої кампанії або для підтримки прийнятної життєвого стандарту».

Конгресмен Л. Аукоулі сказав це за два роки до «справи Кітінга». Але й тоді подібні визнаия аж ніяк не були новиною в США. Відомий лише один випадок — результат «Уотергейта», який дав у 1974 році імпульс виробленню законодавства, що обмежувало активність «гривних» жертводавців. Має, однак, йшла про президентських кандидатів, а не про вибори в конгрес. У ході

уотергейтського розбирання президент авіакомпанії «Американ ерлайнс» говорив: «Існуючий закон оснований на системі, з допомогою якої кандидат на офіційний пост може розраховувати на гроші осіб, залежних від діл цього кандидата, якщо його буде обрано». Проте кожна виборча кампанія, відзначають американські політологи, дає приклад витрат обходу закону від 1974 року.

Потрібно, вважає багато хто в США, жорстко заоходити для того, щоб справедливо зрівняти шанси кандидатів на виборчі пости, долари не повинні впадати на висновок політичної боротьби. Розгляд «справи Кітінга» в сенатському комітеті з етики міг стати першим кроком на шляху до цієї мети. Але не став.

Колішній сенатор Уільям Проксмавер, який одним з перших заявив про можливість вимуснення своєї кандидатури на президентській пост у кампанії 1992 року і відомий тим, що йнолі не приймав пожертвувань у свій виборчий фонд, авіанасі законодавці, якщо вони хочуть зберегти свою політичну репутацію, «повинні бути більш обережними у виліті своїх прихильності до тих, хто вносить пожертвування». Але, додає він, це лише півзакід. Потрібно спеціальні закони. У Проксмавер запропонував, зокрема, зробити відкритими для громадськості відносини законодавців до «донорів». Заборонити приймати пожертвування від тих, хто зацікавлений у впливі на комітети, членими яких є кандидати.

Едгар ЧЕПОРОВ.
Нью-Йорк.

ЕТИКА І ВЛАДА

А як у них!

КАНІКУЛИ МАЛИХ ШАМПІНЬЙОНІВ

У великих і малих містах вони ростуть, немов шампінйони —
крізь асфальт!
Шампінйони по-нашому зауться лещерцями, але по-фран-
цузьки воно звучить еристократичніше, а вони ж такі — еристо-
крати!

Аристократи магазинних черг, під'їздів, перонів, стенцій, ери-
стократів доріг і електричок, мальовничих луспів і хоподних ка-
зених устнов.

У них тепер — канікули.

І ми лобачили — як їх у нас багато.

І побачили теж — як мало їм нас, як нас їм не акотчас, і
ми часто ми сели в тому аніні.
Іноді хочеться, хоч лав, забрати їх з собою, — але не туди,
куди ми ходимо щодня, на роботу чи в черги, — а кудись у
кеш дитинства, де все було, здається, набагато кращим, ніж те-
пер, ніж у них.

Що ж там у нас було?

Були — пера на оці от канікули? — фантастичні розлики рі-
чок, талер же замлів атомилася, і вони менші.

Були — таж на оці канікули! — лісь особливо празникової і
каніюючої леродагали дичат із зимового абрання а щось асклі
ке і, самі розумієте...

Але туди — не можна.

Точніше — немомалеко. Цей кордон — на замку.

Що ж нам робити?

Вихід — є.

Треба просто попросити: гей, шампінйончики, візьміть нас із
собою, ми там будемо спужати й не робитимемо дурниць, тіль-
ки... візьміть!

Можна — візьмуть...

Віталія ЖЕЖЕРА.

Фото Михайла САЧКА.

Бойові порядки. Стратегія і тактика

Він швидко бупатну
у руки бере,
Пицаль семиядну
на плечі вклада,
За військом пішки
Іде...
Військо їда, як
бджола гуде...

Козацьке військо виступало в похід за злаником гетьманського універсалу, в обличчя походи йшли без обтягу, а в дальні — з досить великою кількістю возів, які використовували для побудови «табору». Як свідчать сучасники, козацькі війська були легкі і маневрені, на десять козаків звичайно брали один віз. Крім обозу, йшла артилерія на возах, що своїм ходом на колесах. В похід полк виступав по три в ряд, попереду йшов музикант, а за ним полковник пралор та сотенні значки, конний при своїй сотні.

Звичайно, попереду йшов полковник, всередні хорунжий, а позадку курений отаман.

Табір був
найважливішим
елементом
козацької тактики
в умовах рівнинної
степової місцевості,
у марші, наступі
і обороні.

На ворожій території попереду їхав на конях, або йшов пішки охоронний загін, який виконував і функцію розвідки. Зупинюючись на відпочинок біля води та травяні для коней, козаків ставили намети або бунували курені. Обоз обслуговувало досить небагато невійськових людей — погоничі, ремісники та інші, яких брали для побутових укріплень та табору. При нагоді все це могли робити і самі бойові козакі.

Запорозькі козакі виробили систему оригінальних бойових порядків, що визначалися особливостями історичних умов існування і географічним становищем козацтва, а також характером ворожих військових сил. Бойові порядки запорозьких сідчили про обличчю військово мистецтво збройних сил України. Козацька піхота шикувалася у три шеренги. Стріляла тільки перша шеренга, друга після кожного пострілу подавала їй зарядний третьою шеренгою рушницю. Завдяки цьому козакі досягали великої швидкості і безперервності рушничного вогню під час бою. Водночас головним забором у бою був приципаль, а не залповий вогонь.

Найчастіше козацька піхота за підтримкою кінноти вели наступ під захистом шапці «чолово» — розгортують лінійно випаююю, атакують у такий спосіб ворога не лише з фронту, а й з флангів, захоплюючи в його тил, і замикуючи оточення. Індивідуальна ініціатива кожного окремого козака, що випливала із

загальної демократичності запорозького козацтва, мала наслідком застосування розпінного стрілу, на протилежному кінці лінійного При обороні козакі шикувалися у формі трикутника «триаугли».

Найпопулярнішим видом бойового порядку був так званий табір, який був найважливішим елементом козацької тактики в умовах рів-

нозую замкалася в оборонному кільці. Під прикриттям табору, який сучасники називали «рухомою фортецею», козакі могли пробиватися через ворожу територію на великі відстані, як, наприклад, в 1628 році в Криму, коли козакі з боями табором пройшли від Перекопу до Бахчисарая.

Табір, як бойовий порядок, дозволяв швидко переходити від наступального бою до оборонного і навпаки. У наступі табір використовували як прикриття, що протистояло укріпленням ворога. Під час наступу на позиції ворога кіннота йшла попереду возів, піхота залишалася в таборі, йноді виходячи з нього. Частину артилерії вели попереду табору, частину її з цент-

ноземі, які спостерігали козацький табір в бою і на марші, також використовували про його виключно бойові можливості. Наприклад, не одразу було підкреслено Шевальє: «Козацький табір, що складалася з багатьох рядів возів, серед яких знаходилася частина козацького війська, латини в такий позиції витримати будь-яку атаку».

Колі ворожим силам вдалося прорватися в якомусь місці табору, то вони обходили, оточували їх, брали в кільце і розчавлювали. Протягом всієї тривалої боротьби проти польсько-шведських військ, латини в такий позиції півножний виланди нового розвою козацького полського кінноту, яка хоч і набагато переважала чисельністю, однак зазнавала величезних втрат, виходячи з боїв знекровленою.

незмінлиу Запорозьке застосував поміого іально при добуванні на свою лаячню стріляючи по великому раптово ітін прили меті захоп на, місцї перемог

Один з військових розумового війська призначеної латини і Запорозьке козаків, сьомі переговорі мірою військовий

Олена АПАНОВИЧ

КОЗАЦЬКА ПІХОТА

Українські козакі
такі міцні від
спради, що козод,
сироди, вітер, дощ,
і всі інші замордіні
переносить набагато
легше, ніж усі інші
народи.

Запорозька Січ на
міжнародній арені
виступала як
суперенна
військово-політична сила,
а визвольна
боротьба
українського
народу була
пов'язана
з найважливішими
подіями
і процесами
загальноєвропейської історії
і мала на них
великий вплив.

нинної степової місцевості, у марші, наступі і обороні. Сучасник Шевальє підкреслював, що саме географічні умови України викликали до життя такий спосіб ведення війни: «Було б важко десь в інших краях, — писав він, — так вести військо серед возів, бо в цілому світі немає таких плоских і рівнин просторів». Поширення табір об'єднує вже під час козацько-польських війн 90-х рр. XVII ст.

Табір будувалися із зсунутих і скріплених возів у кільця рядів, які оточували військом і які розміщувалися так, що у плані мали вигляд чотирикутника, півмісяця або овалу. У марші вози шикувалися у п'ять-шість рядів, поєднуючи транспортну функцію з завданням прикриття війська, яке рухалося. Наперед виводилися тричотирьохрядні, з боків — по одній і позадку — дві. Решта армії шикувалася у середині табору і своїм огнем підтримувала наступ піхоти й кінноти.

Рухаючись табором, козацька піхота виходила з-за возів, однак в разі небезпечного воя

ру табору підтримувала наступ піхоти і кінноти. При штурмі і облозі ворожих фортець гармати з табору використовували також завдання руйнування фортечних стін і валів та інших укріплень.

При обороні вози в таборі ставили щільно один до одного, колеса їхні зв'язували і скріплювали ланцюгами, в бік ворога повертали оглобли на зради списів або рогатин. За козаки ховалося все військо В разі довготривалої облоги ворожої фортеці або в разі кругової оборони йноді вози зсипалися зверху, і з них робили міцний вал, а довкола табору копали окопи, вали, вкоцували з загостреними кілками на дні та інші тимчасові земляні укріплення.

Козакі виявляли особливу стійкість і мужність, захищалися у таборі. За свідченням сучасника Богдана, 100 козаків у таборі могли успішно боротися від татарських загонів з тисяч і більше воїнів. Польські паціри улази розбивалися об неперобаний мур козацького табору. Інші сучасники —

Козацька стратегія мала яскраво виражений активний наступальний характер. Отже, Запорозьке Військо переважувало феодальні армії Європи, які послідовно додержували стратегії позиційної оборони і пасивної війни.

Стратегія концентрованою удару по ворогу була головною рисою козацького військового мистецтва. Перемоги козаків добивалися переважно у польових битвах. У разі необхідності вивалили велику майстерність в облозі і штурмі фортець.

Західноєвропейські армії на протилежну козацькій стратегії нацувало прагнення до оборони та облоги фортець і ухилення від битви, оскільки польові бої завдавали втрат найменшим військам, і ворог опитувався, а професійні військові з різних країн у феодальних арміях Європи, зокрема Польщі, завдали значні місії.

Бувало, що й козакі ухилялися від рішучого бою, але лише у несприятливих для них умовах. Вони намагалися не втрачати противника

діяльності стояння ва турещтупу та Україн явали іональній звали зброю козаків Туреччині іта і війни народниці ли на по Європі та

міжнародні суверенітету сироди у була шим, загальної кінноті половини них певни

Стратегію козаків війни, щош поврешови військовий козацько

КН.
тика

демократичності
козацтва, мала
застосування роз-
на противагу
лінійному.
козаки шикова-
ли трікутника

ишим видом
орядку був так
кий був най-
ементом ко-
в умовах рів-

АПАНОВИЧ

знову замикалася в оборонному кільці. Під прикриттям табору, який сучасники називали «рухомою фортецею», козаки могли пробиватися через ворожу територію на великі відстані, як, наприклад, в 1628 році в Криму, коли козаки з боями табором пройшли від Перекопу до Бахчисарая.

Табір, як бойовий порядок, дозволяв швидко переходити від наступального бою до оборонного і навпаки. У наступі табір використовували як прикриття, що протистояло укріпленням ворога. Під час наступу на позиції ворога кіннота йшла поблизу возів, піхота залишалася в таборі, іноді виходячи з нього. Частину артилерії везли попереду табору, частина її з цент-

іноземці, які спостерігали козацький табір в бою і на марші, також висловлювалися про його виключні бойові можливості. Наприклад, неодноразово це підкреслював Шевальє: «Козацький табір, що складався з багатьох рядів возів, серед яких знаходилася частина козацького війська, здатний в такій позиції витримати будь-яку атаку».

Коли ворожим силам вдавалося прорватися в якомусь місці табору, то вози обходили, оточували їх, брали в кільце і розчавлювали. Протягом всієї тривалої боротьби проти польсько-шляхетського панування можна назвати тільки поодинокі випадки повного розриву козацького табору польською кіннотою, яка хоч і набагато переважала чисельністю, однак зазнавала величезних втрат, виходячи з боїв знекровленою.

невигідну для нього позицію. Запорозьке Військо широко застосовувало резерв, за допомогою якого козаки морально пригнічували ворога і добивалися перелому в битві на свою користь. Розробляючи стратегічні плани, козацькі полководці надавали великого значення фактору раптовості. До останньої хвилини приховуючи свої сили, Запорозьке Військо мало на меті захопити ворога зненацька, несподіваним наступом перемогти його.

Один з головних напрямів військового мистецтва запорозького козацтва знайшов свій прояв у взаємозв'язку і взаємовпливі зовнішньої політики і військової стратегії Запорозької Січі. Керівники козацтва поєднували військові дії з дипломатичними переговорами. Це великою мірою визначило загальноєвропейську роль військової

ської-шляхетською і високі моральні якості козацьких бійців, крім інших причин, зумовлювалися також моральним фактором — справедливим характером боротьби проти іноземних завоювань і феодального гноблення. Тому в козацькому війську були розвинені взаємодопомога і взаємовиручка, згуртованість, а висока мужність і стійкість у боях поєднувалися з бойовим досвідом, невтомністю на війні, широкою ініціативою окремих воєнків.

В основі козацької тактики лежала універсальна бойова підготовка та методи партизанської війни. Маневрування, мобільність і динамічність, як і раптові напади, засідки, нічні рейди були головними рисами запорозької тактики. Вдень козаки відволікали увагу ворога малими боями для того, щоб уночі

добре поєднували з вдалими використанням характеру місцевості, особливо стрімких берегів річок, ярів, Шевальє зазначав, що козаки «звичайно використовують болота і ріки для прикриття свого пересування під час маршів». Шведський посол Гільдебрант, описуючи козаків в 1565 році, зауважив, що, «маючи перед собою якийсь іорч, іожний з них міг би успішно битися з чотирма татарами». Окопавшись, козацька піхота стріляла з рушниць, а «коли стріляє ворог, ховаються по ямах, і жодна куля їх не влучить», — писав мандрівник середини XVII ст. Павло Алепський.

Козаки взагалі були добрі майстри будувати земляні укріплення. Папський нунцій Торрес, який відвідував Польщу та Україну, зауважував: «Козак воює стільки же

У розв'язанні чільне армії. Виню різні бо армата ступи для козацько ти, викорис нітні прикри ляй-городи»

«Гуляй-горо, в той час р і являли со пристрої з на колесах амбразурами або гармат.

У раптових ках, які бу засобами ве ками, в мо ті, що вини рога внаслі, нападу на своїм влучч вогнем зовс вала сили а

КОЗАЦТВО - ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

місцевості, ступі і обороні. еальне підкрес- ге географічні викликали до способ ведення б важко десь в — пише він, — серед во- ко світі немає і рівних прос- ення табір здо- козацько- 90-х рр.

ався зі зсуну- нх возів у кіль- оточували вій- розмішувалися мали вигляд півмісяця або вози шикова- шість рядів, по- спортну функ- прикриття рухалося. Напе- три-чотири — по одній і. Решта арма- усередині та- озем підтриму- іхоти й кінноти. бором, козацька з-за возів, безпеки вона

ру табору підтримувала наступ піхоти і кінноти. При штурмі і облозі ворожих фортець гармати з табору виконували також завдання руйнування фортечних стін і валів та інших укріплень.

При обороні вози в таборі ставили щільно один до одного, колеса їхні зв'язували і скріплювали ланцюгами, в бік ворога повертали оглоблі на зразок списів або рогатин. За возами ховалося все військо. В разі довготривалої облоги ворожої фортеці або в разі кругової оборони іноді вози засипали землею, і з них робили міцний вал, а довкола табору копали окопи, вали, «вовчі ями» з загостреними кілками на дні та інші тимчасові земляні укріплення.

Козаки виявляли особливу стійкість і мужність, захищаючись у таборі. За свідченням сучасника Боплана, 100 козаків у таборі могли успішно боротися від татарських загонів з тисячі і більше воєнків. Польські панцрні улани розбивалися об неперушний мур козацького табору. Інші сучасники —

Козацька стратегія мала яскраво виражений активний наступальний характер. Отже, Запорозьке Військо перевершувало феодальні армії Європи, які поспідовно додержували стратегії позиційної оборонної пасивної війни.

Стратегія концентрованою удару по ворогу була головною рисою козацького військового мистецтва. Перемоги козаки добивалися переважно у польових битвах. У разі необхідності виявляли велику майстерність в облозі і штурмі фортець.

У західноєвропейських арміях на противагу козацькій стратегії панувало прагнення до оборони та облоги фортець і ухилання від битви, оскільки польові бої завдавали втрат найманним військам, які дорого оплачувалися, а професійні військові з різних країн у феодальних арміях Європи, зокрема Польщі, займали значне місце.

Бувало, що й козаки ухилялися від рішучого бою, але лише у несприятливих для них умовах. Вони намагалися нав'язувати протиникові

діяльності козацтва. Протистояння запорозького козацтва турецько-татарському наступу та пануванню на Україні Речі Посполитої являло бою, суті, національно-визвольної війни, які вели збройні сили українського народу — Запорозьке Військо проти султанської Туреччини, Кримського хакства і шляхетської Польщі. Ці війни козацтва мали міжнародний характер і впливали на політичну ситуацію в Європі та Азії.

Отже, Запорозька Січ на міжнародній арені виступала як суверенна військово-політична сила, а визвольна боротьба українського народу була ізонована, важливішими процесами, подіями загальноєвропейської історії кінця XVI ст. — першої половини XVII ст. і мала на них певний вплив.

Стратегічні плани козацького війська періоду визвольних воєн кінця XVI — першої половини XVII ст. ст. враховували активну участь широких мас селянства і міського населення. Перевага козацької стратегії над поль-

атакувати їх і зневажка наскочити у пільмі. Особливо часто застосовували вони засідки у лісі, майстерно втягуючи у них противника, в повній мірі використовуючи елемент раптовості і доводячи до перемоги над переважачими силами ворога.

У польових боях козаки завжди прагнули оточити ворога, для чого застосовували складний тактичний маневр — охоплювання противника з флангів і вихід у його тил. У фронтальні атаки козаки кидалися з холодною рукою зброєю, після рушничного або артилерійського підготовчого вогню, розірвавши передні ряди ворожих військ. Козаки прагнули не підставляти свій фронт і авангардні частини під удари польської кінноти, яка була основною і переважачою ланкою збройних сил Польщі.

У сутичках з окремими татарськими загонами запорозькі козаки після попередньої короткої перестрілки переходили до рукопашного бою.

Свої раптові концентровані удари по ворогу козаки

мушкетом, скільки й мотикою та лопатою ... насипав землю, й робить укріплення серед безмежних рівнин свого краю». Близьквично споруджували запорозькі вали, засідки, шанці, редуті, табір. «Немає в світі війська, яке б уміло краще будувати шанці, ніж козаки», — писав тогочасний трансільванський літописець. «Як тільки викопає собі укріплення над якоюсь річкою, — продовжував літописець, — козак цілком стає неприступним».

Серед козаків здавна був дуже поширений спосіб захисту воєнків від вогню ворога, тоді ще невідомий у Західній Європі. Цей засіб самоокопювання стрільців козацтво виробило в умовах південних степів під загрозою повсякчасної небезпеки нападу татар. Він був надійнішим порівняно з ланцюгами і кольчугами, що використовували польська шляхта та її солдати-найманці, передусім німці, які в епоху широкого застосування в боях рушничного вогню захищали вже мало.

Треба за- дяки стано- ності украї- ності сформ- фізичний ховний тип Біля джер- незвичайні хто наважу- гнобителів- свою оселю- хто не хот- ців-загарбн- речю непе- тістю, сміл- ною.

Життя н- по суті в- становці б- тійного вор- ли доводил- тяжкі випр- цілісного с- козаків фіз- козаків у к- у Кельні 1- такі мічні- голод, спра- всі інші зл- набагато л- народи».

КОЗАЦЬКИЙ ТАБІР НА р. СОЛОНЧОК

ного пошито. Військо широко резерва, за до-
рози козаків
мували ворога і
релому в битві
жисті. Розроб-
лені плани, но-
вими надавали
ення фактори
останньої вій-
ни свої сили.
Військо мало на
ворога анемич-
ним наступом
ових напрямів
інстета запобі-
гаючи знайшо-
визначенню і
довільності по-
вою стратегії
нці. Керівні
одеували вій-
дипломатичним
Це великою
дого загалом
військової

сько-шляхетською і високі
моральні якості козацьких
бійців, при яких причини,
зможувалися також мо-
ральним фактором — спра-
ведливим характером бороть-
би проти іноземних завою-
в і феодалного гноблен-
ня. Тому в козацькому війсь-
ку були розвинені взаємо-
допомога і взаємодіючі
згуртованість, а висока мук-
ність і стійкість у боях послі-
дувалися з боєм до остан-
нього мотоміста на війні,
широкою ініціативою окремих
воїнів.

В основі козацької такти-
ки лежала універсальна бо-
йова підготовка та методи
партизанської війни. Майже-
рування, мобільність і дина-
мічність, які в разі війни, за-
свідки, ніс рейдів були го-
ловними рисами запорозької
тактики. Батько козаків від-
лідали увагу ворога малим
боями для того, щоб уочи-

добре поєднували з вдалим
вирішенням характеру
війни, особливо студи-
носі береги річок, кріва. Ше-
вальє зазначав, що козаків
«звичайно використовували
болота і ріки для прикриття
свого пересування під час
маршів». Шведський посол
Гільдешардт, перебуваючи
в Україні в 1669 році, заува-
жив, що «козачи перед собою
лягли моря, кожний з них
міг би успішно битися з чо-
тирма татарами». Опираю-
чись, козацька лінія стріля-
ла з рушниць, а «ночі стрі-
ляли з рушниць по ямках,
і людина кинула їх на влучність»,
— писав мандрівник сере-
дини XVIII ст. Павло Алесан-
дрович.

Козаків завжди були добрі
майстри будувати земляні
укріплення. Паскєвичий
Торрес, котрий мандував
Польщу в Україну, заува-
жує: «Козак воює стільки же

У розвитку козацької так-
тики чільне місце належало
армії. Виконуючи самостійні
по різні бої війни завдання,
армата створювала також
умови для початкового насту-
пу козацької піхоти і кіне-
сти, використовуючи різноман-
ітні прикриття, зокрема «гу-
ляй-городом» під час штурму.
«Туті горіди» пересувалися
в той час разом з гарматами
і являли собою спеціальні
присоби для дерев'яних щитів
на колесах або поїзках з
амбраурами для рушниць
або гармат.

У разі війни нападів, заслі-
хали, які були улюбленими
засобами ведення бою ко-
заками, в момент розгубленос-
ті, що викликала в таборі во-
рога виснажені несподіваного
нападу на нього, армата
своїм влучним безперерним
воєм викликав дезорганізацію
сил ворога.

У козаки, який поєднував
у собі хлібороба, промисло-
ця, ремісника і воїна: за-
соціальований воїна,
використовував героїчний та
вольний характер, вихова-
вся такі риси, як рішучість,
мужність, самостійність,
енергійність, агітативні атри-
бути будівництва, організу-
вання і командирів. Козак
був притаманно високо по-
чуття патріотизму, демора-
літичності, високої мораль-
ності, величезною, виня-
тності інтереси тогочасного
визволення, готовності
жертвувати своєю особою заради
спільного блага, волі і неза-
лежності Вітчизни.

Всі сучасники в один голос,
малі вороги козаків, го-
ворять про виняткову мужність,
сміливість і одчайдушну хо-
робрість козаків. Польський
сторіографічний запис-
ник, що козаків «не люди,
які легко вбивали всім, я са-
мою смертю. Ного земляки
називали їх «люди, які не
вмиряються на щільній війні
вме рівних» козаками. Посол
імператора Росії Лисов-
ський, який в кінці XVII століття
безпосередньо спілкувався
з козаками, записав у своїй
повідомленні про них: «Сміливі
і відважні люди, від молодос-
ті призначені до війни».

Польський гетьман Жол-
невський, що його козаків
козаків, не міг не відзначити,
що козаків «відзначити, ремес-
ло військового доброго на-
вчання». Турецький історик першої по-
ловины XVII ст. писав у
своїй книжці: «Можна сміло
сказати, що на всі землі не
знайти людей відважніших,
ні менше б діли про жит-
тя, менше би боялися смерті.
Яні оповідають люди, що
знають морську справу, са-
мості своєю спритністю
відважні в таких морських
битвах страшища від усіх
іншого народу». Бо-
слан, який протягом
свого майже двадцяти-
річного життя в Україні,
багато разів зустрічався
з козаками, докладно описує
їх характер і звичності:
«Вони дотримувались і промиш-
ляли, не вважали і не пра-
гнули до великого багат-
ства, над усім цим свою
свободу: без неї не можуть
жити і без неї ні підмай-
тати вони постали». Вони думали
мій тілом, легко зносили
жар і холод, голод і спрагу.
На війні витримали, відваж-
ні, хоробрі і, навіть, легко-
важні, бо не цінити свого
життя. На зріст гарні, про-
ворні, сильні, люблять гарно
убиратися. З пригоди мають
добре здоров'я. Від хвороби
вмиряють дуже рідко, хвів в
глибокій старості. Здобулого
жизняють життя на лоні
слави, вбійти на війні».

Польський сеймовий кон-
сультант магнат із Собеських
порівнює козаків із спартан-
цями за суворістю і стриман-
істю характеру життя, ані-
ж, особливо під час пово-
дів. Він розповідає про «по-
ні в таборі, твердість, дис-
ципліну у війську». «Вони
дотримувалися пильної таєм-
ни», — продовжує він. —
Порушники карують спар-
таським звичаєм та суво-
рістю».

Справді, у козацькому вій-
ську існувала найсуворіша
дисципліна. Козаків вчили
здолувати малю, визна-
ляти стійкість і витривалість
у найсприятливіших умо-
вах. Під час морських похо-
дів існував неперуний за-
конозавороним суворо за-
боронялося брати з собою
будь-які спиртні напої. За
свідченням сучасників, і п'я-
ний розпоряджався безжалю-
ді їх вбивали за борт.

Отже, сформувалися і ви-
сокі морально-етичні якості,
фізична могутність і витри-
валість, що згодом закріпи-
лися на генетичному рівні. І
стали ознакою запорозького
козацького ополчення у після-
дні думав, де український
народ називав його «славним
лікарством». Народ ставився
з повагою і любов'ю до запороз-
жців, які виростили в його
очіх до символу мужності,
честі людської і національ-
ної гідності. Виробили су-
спільний тип козака, кра-
шій якого стала одним із
найважливіших елементів
формування української на-
ції. У XVIII столітті україн-
ський народ називав «ко-
зацьким народом», а в Євро-
пі сприймали подорож на
Україну, як мандрівку «в
країну козаків».

Особистістю українських
армійних сил було поєднання
військової діяльності з вій-
ськовою працею козаків на землі,
що виключало самозабезпе-
чення Запорозького Війська
і в разі необхідності значно
розширювало його діяльність.
Створивши армійні сили
для самодостатнього нації,
український народ, який за-
всю свою історію ні-
коли не пригнучу-
гартаючи чужу землю,
використовував свою війсь-
кову могутність лише для
захисту України, для звіль-
нення української землі від
чужоземного панування. За-
порозьке Військо вело тіл-
но національно-визвольні вій-
ни. Козацьке війською покла-
делу на його історичну мі-
сію і втрутало український
народ від загроз, що має в
світлові значення. Воєн-
ні козаків народу нашої
планети міг забезпечити
збереження етногенної люд-
ства.

(Далі буде).

ІЛІЙ ТАВІВ НА р. СОЛОНЦЬКА

ЗВІДАК БЕРУЧЬСЯ СЮЖЕТНІ ДІЯНІ ЗАВРИ?

Що ми сьогодні здебільшого бачимо на кіноекрані!

...Називаючись якоюсь з-за роти, блискую Фіною і шукаючись на жаргоні з-за заміни акрилу, пошарпані. Разом із своєю мовою і, знісно, сексуально небайдужо суплутуючи їй адало провадити операцію. Нагорода героєм — ще більша мовина.

І там морозу, якщо на непроверений манік по мармари чи пошлі. Бері Шамані б у яну.

А з другого боку... в залі новачків таких, що й відірвали від екрану неспроможні. З відкритими ротами сидять, проковтуючи що прокуцять.

Ділюся своїм враженням з режисером Київської кіностудії художніх фільмів Івмені О. Довженка Олегом Філоном.

— Воно й не дивно, — зауважує Олег Борисович. — Кінофільмпродат владіє перекладом, особливо американським стрічком. Чому? Спрацюють два принципи. По-перше, продукція триває чим була забороненою. А заборонений пів завжди «лодний». По-друге, зарубіжні фільми минулих років можна купити за кинучу ціну, ніж сучасні вітчизняні. Свіжк з власного досвіду: за «Витягач» ми, наприклад, довго не сходились з прокатниками в ціні. Названа нами цифра залишилась на нашому рівні. У той же час зарубіжні фільми — пусі і бездумні беруть заложник. Це несправедливо, в результаті гандель звикає до пропонуваної продукції і не сприймає іншої.

Таких дещо експресивніших початків і досі не ставило собі за мету вимагати: геть усяляку маскультуру, дорогу класичні стрічки з відрізком національного колориту і духом! Людям за кордон як не зміниш. Та й, врешті, то і право виборити, дивитися. Мабуть, найкращий варіант — коли є різні твори у будь-якому нид мистецтва. Так робити-ля у сучасну цивілізаційну світі. З однієї красоти та і іншу — то не вихід із становища. Хіба, скажіть, прощало наше кіномистецтво, а зростає естетичні смаки людей, коли доводилося фільму вирішувати Держкіно УРСР. А тодішні диктували і повчали не відповідала стрічка, наприклад, вимагала «спроектувати» — переробити, бо, в разі несприятливості, «націли». Те, що відповідає стандартам однопартійної идеології, завжди демонструвалося у найкращих умовах театрах. Ну, і знісно, одержувало приз, нагороду... Поділ на «праведних» і «грішних» пропонував усім паним янги.

Нині кінопродат, схоже, звільняється від такої опії.

Написав звільняється і надумався. Мої сучасні діло розв'язав генеральний директор виробничого об'єднання «Кінофільмпродат» Борис Марчук.

Нинішня хвиля провади західних фільмів — природно явище. Вона пройшла через усі Західну Європу, і всі члери дійшли до висновку, що все інше — із заплітанням.

Борис Олександрович розповів і про те, як добро може збертатися злом. Сьогодні кінопродат одержав самостійність. Чудово! Ось тут би й пошати про зародки естетичні смаки глядачів. Але... Самих ініціатив переважає фінансово незалежність. Цебо господарюючи. Тою

для того, щоб ніхто не виникти, прокатники охоче заповнюють репертуарію афішу зарубіжними фільмами. А провади в зарплату забувають про істинне призначення кіномистецтва.

З другого боку, наші кіномитці, забавляючи, янги товр хошові, часто намагаються «сидувати» навіть іноземних кіномитців, які зуби з'їли на фільмах з пікантними подробицями. Таким чином, як зазначає співрозмовник, і з'являються «Дінозаври XX століття», різна еригична «малюнка», нийй завдає шкоди національному кіномистецтву Заходу важко знати аналогії.

Генеральний директор сказав:

Пакет з трьох сучасних американських фільмів пошту в середньому пістора мільйона карбованців, вітчизняні — лише 150 тисяч. Не можна сказати, що всі вітчизняні дають низький показник. Збір. Кінокомедія човна, як і зарубіжні стрічки. Але є тут одна заковина. Працівники кінотеатрів знають слабкі місця нашого глядача. Йому нехай що-небудь, аби тільки іноземне. Така вже соціальна психологія багатьох. Та й чіхня шина з чим?

Загалом же розмірковуванням легше, коли те тебе не торкається особисто. Напередодні ринкових відносин кожен митиовці задумується перш за все над своєю долею. Чи ж не тому деякі кіностудії спільно внесли користь у тематичну спрямованість власної кінопродукції? І ось з'являються на екранах перші ластівки, котрі свої, так би мовити, доморощені кіномити.

Можна було б відмахнутися — біс із ними! Але ж при тому, що за ними істнує у нас справжнє національне кіномистецтво, яке потребує фінансової й технічної допомоги. Бракуючі апаратури, техніки, оптичної апаратури. Та по так говорити, значить на дошка, без якої на збюмках не обійтися, стає дефіцитом.

Як бути в даній ситуації, як виборитися із глухоку кута, куди загнане кінопродат, саме життя? Бо жити ніхто не треба.

Хтось шукає творчого (і фінансового також) щастя за межами республіки, хтось сидить і на синіх і на червоних. Мовляв, який-таний «бойовичок» не дасть з голду пронасти.

На хвилі подібних «втручаннях» доводиться кінопродату створювати своєрідні тандеми з іноземцями. Це нібито й непомано, у зарубіжних кінопродатів чому повчати... Ось і кіностудія Івмені О. Довженка знімає з американцями чотири фільми. Але ж не забувають, що знову ж пригальовує виробничому фільму національного звучання.

Можливо бути і іншу думку. Мовляв, ти доводився і без «американизації» давала бачити примітивних стрічок.

Ходила ж у народі така приповідка: фільм ділять на хороших, середніх і кіностудії Івмені О. Довженка:

— На превеликий жаль, в цьому є частка правди, — погоджується Олег Борисович.

Що й казати, кіностудія стає добросовісним виконавцем замовлень колишнього Держкіно УРСР. Треба «часиле життя» або щось йому подібне — драм-бат, готово! Залиши. За сльми кінонимам подібних замовлень втрачалось найголовніше — людяська душа. До речі, халтура, відзнята в ті роки, фактично нагадує нинішній зарплатний фільм.

Схоже, відбулася зміна ролей. «Заність» — цесологічно «іноземною» кінострічкою з'являюся соромитишню з постільною любов'ю, насильством. Не знаю, що більше завдає шкоди: національне лицерство чи лinya вульгарності. Мабуть, і те і те однаково.

Виховані на ієрархічному світосприйнятті, ми не можемо створити нічого кращого, як нову ієрархію. Причому, високохудожнім творам, схоже, знову бути другорядними.

Прагнучи провадити нові форми господарювання в сфері кінобизнесу, однобокою копією Захід. Інтересом до американизації. Але завдаємо на суттєву дилему: справжнє мистецтво там, на Заході, не залишається об'єктом. Воно має базисні цінності, прихильників в урядових колах. Бо саме там мистецтво визначає культуру, не обчислює країни, рівня її духовності.

Звісно, комерціалізація мистецтва — не страховиско з сімюма словами, випорчене в рідних пенатах. Вона дає існує в світі конкуренції. І нічого. Всі жвиї-здорові! Але не слід забувати, що мистецтво існує в світі конкуренції — релігії, традиції, мейнстріму. Справжнє мистецтво там є кому підтримувати й гідно репрезентувати.

Сьогодні без мейнстріму, очевидно, не обійтися й українському національному кіно. І, на жаль, нащадки ініціаторів мейнстріму повинні бути держава. А в різних кооперативних, акціонерних товариствах, орендних підприємствах треба розгорнути рух за створення своєрідних приприня, масової підтримки закладам культури, творчій студії. Можна робити і прямиї дотації, брати на фінансування реалізацію певних творчих задумів.

За підтримки творчих працівників українських кіностудій, нині на екранах республіки демонструються 70 відсотків зарубіжних і 30 відсотків вітчизняних фільмів. Офіційна статистика стверджує щось інше: ралія свих 46,4 відсотка, решта іноземні. За моральною купити фільм для прокату доволі просто. Було б за що!

А от вивести з-під ший, щоб провадити наше кіномистецтво, — все одно, що літати на мушкеті. Та й про які міжнародні фестивалі може йти мова, коли навіть на рідній арній фільмів українських кіностудій пробитися не просто.

І спірає тут не в кінобі-

Напередодні ринкових відносин кожні мовити задумується перш за все над своєю долею. Чи ж не тому деякі кіностудії спільно внесли користь у тематичну спрямованість власної кінопродукції? І ось з'являються на екранах перші ластівки — свої, так би мовити, доморощені кіномити. Звісно, комерціалізація мистецтва — не страховиско з сімюма словами, випорчене в рідних пенатах. Вона дає існує в світі конкуренції. І нічого. Всі жвиї-здорові! Але не слід забувати, що мистецтво існує в світі конкуренції — релігії, традиції, мейнстріму. Справжнє мистецтво там є кому підтримувати й гідно репрезентувати.

депродаті та кіностудіях, не узгоджені між творчими працівниками й керівниками. Проблема в істному. Насамперед, в існуючій системі кінотворчості й кінопродаті.

Неповнодо на секретаріаті Спілки кінематографістів УРСР вирішено створити «Кінофільмпродат», який уніфікуватиме за рахунок відрахувань з держбюджету та податків з кінофільмпродату, як-то окремі студії, об'єднання, підприємства, не підпорядковані Держкінофільму.

На сьогоднішній день не єдине, що можна вивести на національний кінематограф в усього ринку Прайніти, так стверджує у Спілці кінематографістів України.

Що й, понаміслю — побажанням.

Володимир ТЕТЕР'ЯК, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Акціонерне товариство «Республіканський комерційний центр «ІНКОМАК» спільно з компанією «Олів'є» (Франція) 16-19 квітня 1991 року в Києві проводить міжнародну виставку за участю відомих фірм Франції, Швеції, Італії, США, Бельгії та інших країн:

«СТРОВА» - легкові автомобілі та мікроавтобуси з бензиновими й дизельними двигунами;
«КЛАРК КОМПОНЕНТС ІНТЕРНЕШНЛ ПЛК» - трансмісії, коробки передач, редуктори для сільськогосподарської та іншої техніки, навігаційно-кавітаційні;
«ГРМ» - виробництво пійсонних країн широкого діапазону;
«БЕРЖО» - обладнання й механізми для підготовки будівельних матеріалів і для експлуатації й гірничодобувної промисловості;
«БОЛЬШЕ МІЧІГАН КЮЛІС» - техніка для буззінгів та транспорту: самосвали, навантажувачі, екскаватори;
«ІПСР РОЛАН І САТЕЛЕК» - стоматологічне обладнання;

«ВІЛЛА» - стоматологічні кабінети;
«САНОВІ» - виробництво медикаментів;
«ПЮРШЕ» - санітарно-технічне обладнання;
«АДС» - обладнання для виробництва пластмасових в'язких рідин різної в'язкості для харчових продуктів та іншого використання;
«СКАМІА» - обладнання для ліття на основі полімерів і еластомерів;
«СОДЕМЕ» - обладнання для виготовлення упилоків з картону й дерева;
«СІ-АВ ВІ-ДІК» - воєнізовані граніти й іншого значення;
«АЛЬФАГРАФІК» - телефони, телекс, телефакси.

Програма семінара на міжнародній виставці

- 16 квітня
14.00 Презентація автомобілів фірми «Сі-Ролан» і мікроавтобусів «Бержо».
17 квітня
10.00 Новий вивід на стоматологію - рентген-установка «Фіш» типу «1400». Використання турбодвигуна з електричним приводом та термостатом електричного опалювання й промислової продукції.
18 квітня
10.00 Міжнародний ринок морозу, граніту й його еквівалентів.
11.30 Новий метод закривання блоків у карбоні - новий різальник.
14.00 Дієтичне устаткування й шкати і карбоні.
16.00 Призначення використання транспортної техніки в карбоні й шкати.
19 квітня
10.00 Часи на Заході існують фірми, що спеціалізуються на виготовленні таких основних вузлів, як трансмісії та коробки передач.
11.30 Сучасні привиди будівельних машин.
15.30 Устаткування для виробництва металевих блоків і цегли та цеглини.

Співробітництво з фірмами-учасниками виставки - запорука Вашого успіху! Сучасний апарат, останні технологічні досягнення, висока якість апаратури, надійність а експлуатації - це Вам гарантують названі фірми!

Виставка проводиться за адресою: Київ, вул. Бульварна, 57 (Будинок учителя).
Поширення матеріалів за адресою: 252001, Київ, вул. Софійська, 9.
Телефон: (0-044) 228-79-07, 228-87-48. Телекс: 131114 ІНКОМАК.
Телефон: 131114 ІНКОМАК. Факс: (0-044) 228-79-07, 228-87-48.
Додатково з пропозицій названих фірм Ви можете ознайомитися у газеті «Україна-бізнес».

COMPAGNIE OLIVIER

ЯК ПРОДОВЖИТИ МЕДОВИЙ МІСЯЦЬ

Новою газетою бути приємно.

Це схоже на довгий медовий місяць.

Читачам нової газети бути так само приємно.

Ми у цьому переконані, бо жодного дня, розмовляючи з нашими читачами по телефону або так просто.

Копи ви з ним не можете наговорити по телефону чи віч-на-віч, ото і є вірні прикмети, що ваш медовий місяць ще триває.

Зараз ми вам скажемо одну лікниту річ - але не запліднюйте нас, будь ласка, у легковисхідному домику. Справа в тім, що до редакції «Голосу України» часом телефонують, а буває навіть заходять (у робочий час!) члени, з якими ми не заручені.

Самі розумієте - ситуація виходить двозначна. Вони змушені принидаються, що забігають до нас, аби позичити газетний номер, де опубліковано вступ до постанови Верховної Ради України чи ще який матеріал, надрукований тільки у нас і більше ніде.

І це тагнється ось уже три місяці.

Дехто вирішив більше не мучитися і зареєстрував свої взаємини з нами, передплативши «Голос України».

Але неофіційних контактів не поменшало, навіть - побільшало, бо люди ж не мовчать, балакають, збуджують інтерес, а ми ото змушені розриватися між зареєстрованими й незареєстрованими читачами нашими, щиро люблячи і тих, і тих.

А ми, між іншим, готові віддатися, ані назав Вояний, ну анічне і лотоматнею аладієнік. Індекс наш 60955, а передплата ціна на рік 19 крб. 80 коп., на 6 місяців - 9 крб. 90 коп.

Ми чекаємо Вас

ВАМ ПОТРІБНІ НАДІЙНІ ДІЛОВІ ПАРТНЕРИ -
МИ ДОПОМОЖЕМО ІХ ЗНАЙТИ.
ВАМ ПОТРІБНА ВПЕВНЕНІСТЬ У МАЙБУТНЬОМУ
- МИ ДОПОМОЖЕМО ЇЇ НАБУТИ.
ПОСТІЙНА РЕКЛАМА У ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ»
ВІДКРИВАЄ:

- ШЛЯХ ДО УСПІХУ У ВАШОМУ БІЗНЕСІ;
- МІЦНИЙ АВТОРИТЕТ У ДІЛОВОМУ СВІТІ.

Наша адреса:

252047,

Київ-47,

вул. Нестерова, 4.

Телефон:

441-89-44

РЕДАКЦІЯ ПРОПОНУЄ СТОРІНКИ ГАЗЕТИ ДЛЯ
РЕКЛАМНИХ МАТЕРІАЛІВ (ОГОЛОШЕНЬ, РЕКЛАМ
РІЗНОМАНІТНИХ ТОВАРІВ, ПОСЛУГ, ДІЛОВОЇ ІН-
ФОРМАЦІЇ).

ДЛЯ ЗАМОВЛЕННЯ РЕКЛАМИ ВАМ НЕОБХІДНО:
НАДІСЛАТИ ГАРАНТІЙНОГО ЛІСТА, ЗА ПІДПИСАМ
КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

